

Kistérségi Gyerekesély Stratégia

1. Előzmény

„Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia létrejötte, a Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottságának megalakulása, feladatai:

Az EU- országokban 19 millió gyermek él a szegénységi küszöb alatt, a gyermekszegénység csökkentése és a társadalmi integráció elősegítése az Európai Unió kiemelt szakpolitikai területe. Az EU szakpolitikai dokumentumai egyre inkább felismerték a fontosságát azoknak az intézkedéseknek, amelyek specifikusan a leghátrányosabb helyzetű régiókban élő célcsoportokra és azokra irányulnak, akik a szegénységtől kiváltképp veszélyeztetettek.

A magyar kormány számára is fontos prioritás, hogy megszüntesse a szegénységben élők szegregációját és társadalmi kirekesztettségét, akiknek a gyermekeit kiváltképp veszélyezteti a társadalmi leszakadás.

Ma Magyarországon a szegregáció mértéke, a társadalmi élet jelentős területeiről való tömeges kizáródás súlyos az állami szektorra, a társadalmi együttélésre és a gazdasági fejlődésre egyaránt kiható társadalmi probléma. Ezért a társadalmi felzárkózáshoz feltétlenül szükséges egyfelől a szegénység okainak megszüntetésére való törekvés, a szegénység kialakulásának megelőzése, másfelől a szegénységből fakadó jelentős hátrányok csökkentése.

A rendszerváltás után húsz évvel a statisztikák és tanulmányok a legszélsőségesebb nélkülözésben, a társadalom peremvidékein élő csoportok helyzetének állandósulásáról tanúskodnak. A szélsőséges élethelyzetek, kirívó társadalmi különbségek, kialakulása, s az ehhez kapcsolódó esélytelenség, a hátrányos helyzetek generációkon keresztüli átöröklődése az egész társadalom stabilitását, fenntarthatóságát, biztonságát veszélyeztetik.

Az Országgyűlés 2007. május 31-én elfogadta a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiáról 2007-2032 sz. 47/2007. (V.31.) Országgyűlési határozatot, melynek célja, hogy

jelentősen csökkentse egy generáció alatt a gyermekek és családjaik szegénységének arányát, felszámolja a gyermeki kirekesztés és mélyszegénység szélsőséges formáit, átalakítsa azokat a mechanizmusokat és intézményeket, amelyek ma újratermelik a szegénységet és a szociális kizáródást.

Az Országgyűlési határozat elve szerint gyermekszegénység jelentős mértékű csökkentése, a gyermekek teljes társadalmi integrációja több évtizedes, folyamatos erőfeszítéseket igényel. A program megvalósulásának csak akkor lehet esélye, ha az összefüggő, egy irányba tartó, egymásra épülő részfeladatok, lépések és intézkedések rendszerszerű változásokat képesek generálni a gazdasági, társadalmi, politikai és közszolgálati rendszerben. Ezért szükséges egy 25 évre szóló (2007-2032) generációs stratégiát alkotni, amelynek figyelembevételével természetesen meg kell határozni a rövid és középtávú célkitűzéseket, feladatokat is.

A „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia elindításának indoka

A gyermekek és családjaik nélkülözésének csökkentése, a gyermekek fejlődési esélyeinek javítása: a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia minden gyermekre kiterjed, de azokra a gyermekekre fókuszál, akiket a nélkülözés a leginkább súlyt, és fejlődésüket jelentősen korlátozza.

A szegénységi ciklus megszakítása: a szegénység nem csak az anyagi javak hiánya, hanem a lehetőségek hiánya, korlátozása is, amely a hátrányos helyzet átörökítését eredményezheti, ezért elengedhetetlen a gyermekek helyzetének javítása a deprivációs ciklusok megtörése érdekében.

Az ország gazdasági és társadalmi fejlődése: Magyarország jövőbeni gazdasági, társadalmi és politikai fejlődése azon múlik, hogy a most felnövekvő gyerekek társadalmi hovatartozástól függetlenül felnőttként mennyire lesznek jól képzettek, egészségesek. Ehhez szükség van a gyermekek versenyképes felkészültségének biztosítására és piacképes végzettséghez juttatására.

A Kormány a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiáról 2007-2032 szóló 47/2007. (V.31.) OGY határozat 2. pontjában foglalt felkérésnek eleget téve a 1092/2007. (XI.29.) Korm. határozattal, a Stratégiában meghatározott célkitűzések végrehajtása érdekében 2007-2010. évekre vonatkozó kormányzati cselekvési tervet fogadott el. Kidolgozta a Stratégiai terv végrehajtásához szükséges kormányzati intézkedéseket a

szegénység újratermelődési ciklusainak megszakítása, a gyermekes szülők munkavállalási esélyeinek javítása, a gyermekes háztartások szegénységének csökkentése valamint a gyermekek jóléte területén.

Az Országgyűlés a határozat 6. pontjában felkérte a Kormányt, hogy hozzon létre egy a Nemzeti Stratégia végrehajtását segítő, követő és értékelő monitoring bizottságot - a szociális szakmai és civil szervezetek, és az egyházak bevonásával.

A Kormány az OGY határozat 6. pontja alapján a 1053/2008. (VIII. 4.) Kormány határozattal létre hozta a Nemzeti Stratégia hatékony végrehajtása és végrehajtásának követése, értékelése érdekében a szociális szakmai és civil szervezetek, valamint az egyházak részvételével működő, „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottságot.

A „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottságának létrehozásáról szóló – a 1177/2011. (V.31.) Korm. határozattal módosított - 1053/2008. (VIII. 4.) Korm. határozat alapján vélemények, ajánlások megfogalmazásával tevékenyen közreműködik a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia 2007-2032 megvalósításában;

A Stratégia végrehajtását tervszerűen, módszeresen monitorozza, az után követés eszközrendszerét és eljárásait továbbfejleszti. Egy a gyermekszegénységet mérő és leginkább jellemző mutatókból álló indikátorrendszert alkot, az adatokat összegyűjti, elemezi és közzéteszi; figyelemmel kíséri és értékeli a Stratégia céljaival, prioritásaival kapcsolatos társadalmi folyamatok alakulását. A monitorozás eredményeinek, valamint a kormányzati intézkedések hatásainak, illetve különböző programok működésének a tapasztalata alapján véleményeket, javaslatokat fogalmaz meg a Társadalmi Felzárkózási és Cigányügyi Tárcaközi Bizottság számára.

A „Legyen jobb a gyermekeknek”! Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottságának létrehozásáról szóló 1053/2008. (VIII.4.) Korm. határozat 4. pontja rendelkezik arról, hogy a Bizottság feladatainak végrehajtásáról évente, március 31. napjáig, írásban tájékoztassa a feladatkörrel rendelkező minisztert, valamint a nyilvánosságot.

Az egységes, komplex feladatellátás érdekében ezért a Kormány az 1430/2011. (XII. 13.) Korm. határozattal hatályon kívül helyezte a 1092/2007. (XI.29.) Korm. határozatot - mely a 2007-2010. évekre vonatkozott -, mivel a „Legyen jobb a gyermekeknek!” gyermekszegénység elleni Nemzeti Stratégia cselekvési terve a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia cselekvési tervében szerepel a továbbiakban.

A Kormány az 1053/2008. (VIII.4.) Korm. határozat 2011. évi módosításával (1177/2011. Korm. határozat) a kormányzati felelősség markánsabb megjelenítése érdekében átalakította a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottságának összetételét.

Az új Értékelő Bizottság 12 kormányzati képviselőből és 12, a civil szervezetek, egyházak, szakmai szervezetek által delegált tagból áll, akikhez állandó meghívottak csatlakoznak.

Az Értékelő Bizottság elnöke a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkár, társelnöke a 1053/2008. (VIII.4.) Korm. határozat 6. pontjában felsorolt szervezetek képviselői közül az általuk választott személy, aki 2011-ben a Magyar Máltai Szeretetszolgálat által delegált tag lett.

Az új összetételű Bizottság feladata többek között a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia végrehajtásának követése és értékelése, valamint a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiában megfogalmazott gyermekszegénységet érintő célkitűzések megvalósulásának nyomon követése is, tekintettel arra, hogy a „Legyen jobb a gyermekeknek!” gyermekszegénység elleni Nemzeti Stratégia cselekvési terve a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia cselekvési tervében nevesítve szerepel.

2011. első felében Magyarország első alkalommal látta el az Európai Unió egyik csúcsszervének, az Európai Unió Tanácsának a soros elnöki feladatait. Az elnökség egyik prioritása a roma kérdés volt. Ennek nyomán az uniós vezetők elfogadták a roma keretstratégiát, mely mérföldkő a mintegy 10 millió európai roma számára. Az elfogadott szöveg felhívja a tagállamokat, hogy 2011 végéig készítsenek nemzeti romaintegrációs stratégiát, illetve aktualizálják a meglévőt vagy a hátrányos helyzetű rétegek társadalmi felzárkózását célzó integrációs intézkedéscsomagjukat. Ezen felhívást Magyarország elsőként teljesítette 2011 decemberében.

A magyar elnökségi tevékenység szintén kiemelt területe volt a gyerekszegénység elleni küzdelem uniós szinten történő napirenden tartása, amelynek egyik konkrét eredménye egy tanácsi következtetés elfogadtatása volt az EPSCO június 17-i ülésén, másik eredménye pedig a gyerekszegénység monitoring rendszerének továbbfejlesztését célzó, a TÁRKI által készített jelentés volt. Ezeket a dokumentumokat az Európai Bizottság figyelembe fogja venni a 2012. II. félévében kibocsátandó, gyermekszegénység kezelésére irányuló ajánlása kidolgozása során. A KIM Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkársága koordinációjában az uniós roma keretrendszer céljaihoz illeszkedő Nemzeti Társadalmi Felzárkózás Stratégia mélyszegénység, gyermekszegénység, romák c. dokumentum előkészítése 2011 elején kezdődött meg. A Felzárkózási Stratégia elkészítésének fő célja az volt, hogy integrálja,

kiegészítse, és egységes célrendszerben kezelje a szegénység szempontjából meghatározó speciális problématerületi – a gyermekszegénységet, romaügyet, hátrányos helyzetű térségeket érintő –stratégiákat, és előmozdítsa a szükséges ágazatközi megközelítések hatékonyabb érvényesülését. Az egységes kezelést a szegénység szempontjából érintett fő célcsoportok közti jelentős átfedés indokolja, hiszen a mintegy 750 ezer főre becsülhető roma népességen belül körülbelül 500-600 ezerre tehető a mélyszegénységben élők száma. A szegénységi küszöb alatt élő kb. 400 ezer gyermek legalább fele roma származású, ráadásul a roma népesség jelentős része az ország leghátrányosabb helyzetű térségeiben koncentrálódik.

A Felzárkózási Stratégiában egy olyan átfogó felzárkózás-politikai megközelítés kerül lefektetésre, amely a szakpolitikák összehangolásával és komplex beavatkozásokkal kívánja elősegíteni hazánk társadalmi és területi kohézióját. Ennek megalapozására a Felzárkózási Stratégia részletes helyzetelemzést tartalmaz. A helyzetelemzés a szegénység, a roma népesség helyzete, a gyermekek helyzete, a területi hátrányok, valamint az oktatáshoz és képzéshez, a munkavállaláshoz, az egészségügyi ellátáshoz, a lakhatáshoz és az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés kérdései kapcsán a jelen helyzet bemutatását és a problémákhoz kapcsolódó következtetéseket tartalmazza.

A Felzárkózási Stratégia fő beavatkozási területei közül az oktatás, a foglalkoztatás, az egészségügy és a lakhatás szintén megjelenik a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiában, valamint a Kormány és az Országos Roma Önkormányzat között létrejött keret-megállapodásban is.

A keret-megállapodás a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégiához hasonlóan szintén prioritásként kezeli a foglalkoztatás bővítését, a foglalkoztathatóság fejlesztését, az oktatás kiterjesztését, színvonalának emelését, az életkörülmények javítását célzó fejlesztési programok kialakítását a hátrányos helyzetű mélyszegénységben élő roma és nem roma gyermekek, fiatalok, felnőttek célcsoportjának esetében.

Forrás: Jelentés a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottság 2011. évi feladatainak végrehajtásáról
Budapest, 2012.

2. Bevezető

A Kadarkúti-Nagybajomi Többcélú Kistérségi Társulás és konzorciumi partnere a Római Katolikus Plébánia Hivatal Kaposfő 2012-ben készítette el gyerekesély pályázatát, amely egy széles körű összefogáson, helyi szükségleteken alapuló, integrált térségi programot tervezett megvalósítani a térség településein élő gyerekek és családjaik, különösen a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkózási esélyének növelése érdekében. A két évig tartó projekt célja a szegénység, és azon belül különösen a gyermekszegénység csökkentése, valamint a szegénység újratermelődésének, generációk közötti átörökítésének megelőzése. A cél elérésének érdekében tervezett tevékenységek a leszakadó csoportok, a kirekesztett közösségek felzárkóztatását szem előtt tartva kerültek meghatározásra. Ezekben a tevékenységeken keresztül kívánja a projekt biztosítani a szegény, hátrányos helyzetű családok társadalmi és közösségi integrációját.

A pályázati célkitűzések összhangban állnak a TÁMOP-5.2.3-as pályázati kiírás, a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia, valamint a Társadalmi Felzárkózási Stratégia, és annak cselekvési terve alapvető céljaival, azáltal, hogy a tervezett intézmény- és szolgáltatásfejlesztések nem általában a közoktatás, a szociális ellátás, a képességfejlesztés, a közösségfejlesztés, vagy épp az egészségügy céljait szolgálja, hanem a szolgáltatásokat el nem érő, szegénységben élő, sokszor földrajzilag is kirekesztett, szegregált közösségek ellátását, szolgáltatásokhoz való hozzáférését és társadalmi, közösségi integrációját akarja megoldani. Mindezekben keresztül a projekt hozzájárul az EU 2020 stratégiában vállalt szegénység csökkentésére irányuló célkitűzés megvalósításához is.

A pályázat egyik kiemelt tevékenysége a Kistérségi Gyerekesély Bizottság létrehozása és működtetése, melynek feladata a Kistérségi Gyerekesély Stratégia és a Gyerekesély cselekvési program kidolgozása, a helyi közösségekkel való megismertetése és elfogadásának támogatása, valamint megvalósulásának nyomon követése és értékelése.

A helyi szükségletekre épülő középtávra (legalább 10 évre) szóló kistérségi gyerekesély stratégia feladata megteremteni a kistérség hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeinek az esélyegyenlőségi szolgáltatásokba való minél nagyobb arányú, szervezett, tervszerű, bekapcsolódását, így biztosítva felzárkózási esélyeik növelését. A stratégia a

projekt időszakot követően is megteremti a szegénység újratermelődésének, átörökítésének megelőzését szolgáló tevékenységek átfogó szakmai alapját.

A Kistérségi Gyerekesély Stratégia készítésének feladat és módszer-meghatározása

Feladat: Az érintettek tájékoztatása az elkészítés folyamatáról, bevonhatók és bevonandók köréről, feladataikról.

Szükségletfelmérés, helyzetelemzés elkészítése

Stratégia és cselekvési terv elkészítése

A kistérségi döntéshozók és szakmaközi felelősök részéről érkezett javaslatok, vélemények beépítése a stratégiába, cselekvési tervbe

Módszer: Előkészítés: a stratégia-készítés folyamatához kapcsolódó elvárások, tájékoztatási és szervezési munkák, a projekt vezetésének és a gyerekbizottság tagjainak tájékoztatása a stratégia céljáról, szükségességéről, és az elkészítés folyamatáról.

A kistérségi beavatkozási területek prioritásainak meghatározása:

A gyerekbizottság tájékoztatása a stratégiai készítés folyamatáról és a legfőbb kulcsproblémákról.

Javaslat készítése a kistérség számára. A gyerekiroda munkatársai által rendelkezésre bocsátott dokumentumok elemzése (szakterületi beszámolók, pályázati adatbázis, jó gyakorlatok, stb.)

A 2013 nyarán készített kistérségi adatfelvétel adatainak feldolgozása.

A kistérségi gyerekesély program során készült monitoring dokumentáció áttekintése.

A stratégia és cselekvési terv tartalmának meghatározása, megtárgyalása a Gyerekesély Bizottság által. A stratégia, cselekvési terv és forrástérkép elkészítése

Észrevételek, javaslatok beépítése a Stratégiába a Gyerekbizottsággal és gyermekirodával együttműködésben.

Felhasznált források:

„Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia

Jelentés a „Legyen jobb a gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottság 2011. évi feladatainak végrehajtásáról

TÁMOP-5.2.3.A-12/1-2012-0002 Szakmai programja

A Gyerekesély Stratégia célja

A kistérségi gyerekesély stratégia célrendszerét csak a „Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégiából levezetve lehet értelmezni, hiszen az egész program alapidokumentumát a Nemzeti Stratégia jelenti. A Nemzeti Stratégia sajátossága, hogy tudományosan megalapozott tényeken alapuló jogszabály, amely minden szereplő számára hosszú távú feladatokat jelöl ki.

A Nemzeti Stratégia egyszerre irányul arra, hogy a gyermekek életfeltételei jobbak legyenek, és hogy a gyermekekkel foglalkozó, nekik szolgáltatásokat nyújtó intézmények javuljanak, korszerűsödjenek.

A stratégia (megvalósítása) alkalmas arra, hogy a kistérség és települései hátrányos és egyre romló helyzetét az érintettek és érdekelték közös, összehangolt, tervszerű munkával hosszú távon is javítsák, elsősorban a szegény, leszakadt gyermekekre és családjaikra összepontosítva.

TÁMOP 5.2.3. (Integrált helyi programok a gyermekszegénység csökkentésére) konstrukció keretében támogatott **„Összefogás a Kadarkúti-Nagybajomi Kistérség gyerekeinek jövőjéért”** című projekt kötelező eleme tartalmazza a Kistérségi Gyerekesély Stratégia alapelveit:

A helyi szereplők széleskörű bevonásával, a Kistérségi Gyerekesély Bizottság irányító közreműködésével a tevékenység keretében kidolgozásra kerül a középtávra (legalább 10 évre) szóló kistérségi gyerekesély stratégia, amely illeszkedik a „Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégia alapelveihez, és meghatározza a kistérségi szinten értelmezhető, a kistérségi szükségleteket előtérbe helyező területekre és prioritásokra. A stratégia figyelembe fogja venni a kistérségi szinten elkészült vagy készülő terveket, stratégiákat (kistérségi egészségterv, közoktatási intézkedési terv, közoktatási esélyegyenlőségi terv, integrált városfejlesztési stratégia, és jogszabályok által előírt további terveket, stratégiákat).

A stratégia és a gyerekesély cselekvési terv évente felül vizsgálatra kerül a projektidőszak lejártát követően is. A stratégiát a közösségi tervezés módszereit alkalmazva, az érintettek – ideértve a leghátrányosabb helyzetű családokat, a szolgáltatók, intézmények és fenntartók – közvetlen bevonásával fogjuk elkészíteni. Az elkészült stratégiát legkésőbb a projektidőszak 12. hónapjának végéig a Kistérségi Gyerekesély Bizottság, valamint a többcélú kistérségi

társulás tanácsa fogadja el. Az erről szóló határozatokat az időszakos beszámolóhoz csatoljuk. (TÁMOP-5.2.3.A-12/1-2012-0002 Szakmai program 2012)

3. Helyzetkép

A helyzetkép a Kistérségi Gyerekesély Stratégia cél- és feladat meghatározásának alapját képezi és a Kistérségi Gyerekesély Stratégia 1. és 2. számú mellékleteiben megtalálható helyzetelemzések alapján készült, A "Legyen Jobb a Gyermeknek!" Nemzeti Stratégia beavatkozási területei mentén. Kiemeli a legfontosabb problématerületeket, amelyekre a stratégiának, a cselekvési tervnek épülnie kell.

A helyzetelemzés elkészítése során az alábbi forrásokra támaszkodtunk:

- A Magyar Máltai Szeretetszolgálat megbízásából a Gyerekesély Program országos kiterjesztésének szakmai - módszertani megalapozása és a program kísérése a TAMOP-5.2.1-11/1-2011-0001 projekt keretében elkészült Kistérségi tükör elemzései
- A kistérségben élő gyermekek, fiatalok és családjaik helyzetének, igényeinek és szükségleteinek felmérése 2013 MTA TK Gyerekesély Kutatócsoport
- A Kadarkúti kistérség településeinek 2012-ben elkészült esélyegyenlőségi tervei
- Somogy Megyei Köznevelési Fejlesztési terv 2013
- A kistérség településeinek szociális szolgáltatástervezési koncepciója
- A kistérség településeinek Helyi Esélyegyenlőségi Programja (HEP)
- A kistérség adatszolgáltatása a szociális ellátás, a helyi gazdaság, a köznevelés, a korai gyerekfejlesztés területeken. (Az adatgyűjtésre — a Gyerekesély Bizottság határozatának megfelelően — prioritásként megjelölt 4 beavatkozási területre vonatkozóan került sor.)
- Adatbázisok, pl. KSH, stb. (Az adatok forrását a részletes helyzetelemzésben jelöltük)
- A jogszabályi és szakmapolitikai, szolgáltatói, szolgáltatási, intézményi átalakulások háttereinek, az átalakulások, változások következményeinek a feltárása – az érintett települések és a gyermekek, valamint családjaik ellátásában érintett intézmények és szolgáltatások vonatkozásában.

A helyzetelemzés elkészítésében a kistérségi gyerekiroda és a TAMOP 5.2.1. kiemelt projekt munkatársai nyújtottak segítséget.

3.1. Foglalkoztatás, munkaerő-piaci helyzet javítása

A gyermekek életkori megoszlása a kistérségben sok tekintetben hasonló az országos mintázathoz, azonban vannak eltérések. Elmaradás leginkább az alsó életkori korcsoportokban figyelhető meg. A 0-2 évesek a kistérségben az országoshoz képest

2 százalékponttal vannak kevesebben, a 3-5 évesek körében pedig az elmaradás 1,5%-nyi.

Országosan a vizsgált két szélső gyermek életkorcsoport (0-2 évesek, illetve 14-17 évesek) számosságában 10%-os különbség van, a Kadarkúti kistérségben ez az életkori olló - köszönhetően a 0-2 évesek kisebb arányának - szélesebb (13%). A legfiatalabb korcsoportban (0-2 évesek) a gyerekek kb. feleannyian vannak, mint a legidősebb korcsoportban (14-17 évesek), ami hangsúlyos gyerekszám csökkenést mutat (ez a demográfiai visszaesés erőteljesebb is, mint az országos átlag). A kedvezőtlen demográfiai tendencia a kistérség gyermekintézményeinek fennmaradása szempontjából is negatív következményekkel járhat, illetve hosszú távon a gazdasági aktivitás csökkenését vetíti előre.

A Kadarkúti kistérségben az országosnál jóval magasabb (az országos érték négyszerese) a roma gyerekek aránya. Míg országosan a roma származású gyermekek aránya 11% körül mozog, addig ugyanez az érték a Kadarkúti kistérségben 43%.

A kistérségben a magas szegénységi kockázatú háztartástípusok közül az országos átlaghoz képest valamivel magasabb a három- és többgyermekes háztartások aránya, de az egyszülős háztartások aránya sokkal alacsonyabb az országosnál.

A kistérségben zajló demográfiai folyamatok, ha nem is erősítik, de nem is gyengítik a gyermekes családok szegénységi kockázatát. A gyerekszám csökkenése az elkövetkezendő években létszámvisszaesést jelent a köznevelési intézményekben.

A demográfiai mutatók és a rendelkezésre álló születésszámok alapján kevesebb gyermek születése valószínűsíthető a 2013. év végére a korábbi évekhez képest, mely a gyerekházakban vállalt indikátorok teljesülésére és a házak továbbműködtetésére nézve kockázatot jelent.

A kistérség egyik legnagyobb problémája a nagyarányú munkanélküliség, illetve a foglalkoztatottság alacsony szintje. A gyermekes családokban élő aktív korúak (16- 62 évesek) 43%-a tekinthető munkaerőpiaci szempontból aktívnak, ez az érték 10%-kal marad el az országos átlagtól.

A gyermekes háztartásokban élő gazdaságilag aktívak, a munkaerőpiacról élők aránya 10%-kal marad el az országos átlagtól. Ezzel párhuzamosan a gyermekes háztartásokban élő munkanélküliek aránya jóval az országos érték fölött van.

A munkalehetőségek hiánya mellett az elhelyezkedést nehezítheti az itt élők alacsonyabb iskolázottsági szintje, s ez a tényező is növelheti a háztartások szegénységi kockázatát. A gyermekes családokban élő felnőttek 42%-a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik.). A munkaerőpiacon az elhelyezkedéshez nagyobb esélyt adó közép- illetve felsőfokú végzettséget 31%-nyian tudnak felmutatni.

Ugyanakkor a szülők gyermekeik leendő iskolai végzettségével kapcsolatos elvárásai elég magasak.

A kistérség egyik legnagyobb problémája a nagyarányú munkanélküliség és ezzel együtt a foglalkoztatottság alacsony szintje, illetve a munkalehetőség hiánya. A gyermekes családok szegénységi kockázatát növeli az alacsony iskolázottsági szint is.

3.2. A gyermekes családok anyagi helyzetének javítását szolgáló ellátások fejlesztése

A kistérségben élő gyermekes családok jövedelmének átlagos értéke a gyermeket nevelő családok országos jövedelemátlagának mindössze 57%-a. Az alacsonyabb átlagos jövedelem a szegénységi ráta növekedésével is együtt jár: a kistérségben a 0-17 éves gyermekek 66%-a szegénységben él. A gyermekszegénység mértéke országosan 26%, tehát az eltérés igen jelentős. A kistérségben a gyermekek túlnyomó többségéről az mondható el, hogy anyagilag nagyon rossz körülmények között él.

A szükségletfelmérés vizsgálatában részt vevők közül összességében viszonylag sokan tettek említést valamilyen természetbeni ellátásról. Ezek közül legtöbben azt említik meg, hogy elengedik számukra a tankönyv és gyermekintézmény térítési díját (56%). A szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutás tekintetében a szociális étkeztetés lehetőségét 24%-nyian vették igénybe, a családsegítő, illetve a gyermekjóléti szolgálat segítségét viszont kevesebben, „csak” 12%-nyian. Minden negyedik család részesül közgyógyellátásban (25%), s minden ötödik kap élelmiszert, illetve tüzelőt (20%). Ehhez képest jóval kisebb azok aránya, akik a szociális földprogram, vagy a „Minden gyerek lakjon jól!” elnevezésű kezdeményezés keretében kisállathoz vagy vetőmaghoz is jutottak (14%). Az adósságkezelési szolgáltatást és a fogyatékosokat támogató szolgálatot sokkal kevesebben vették igénybe (2-3%).

Az országos átlaghoz képest alacsony a gyermekes családok jövedelme, s ennek következtében a gyermekek többsége szegénységben él.

Az önkormányzatok a jogszabály erejénél fogva kötelezően előírt, biztosítandó ellátásokat a jogosultak számára biztosítják. Az önkormányzatok anyagi teherbíró képességétől függően biztosítottak a kötelezőn túl egyéb diszkrecionális megállapítású pénzbeli, természetbeni ellátások az egyes településeken.

A kötelezően biztosítandó ellátásokon felül csak a települések egy része biztosít saját költségvetéséből pénzbeli ellátást. Ilyen ellátások például a pályakezdőknek járó támogatás, a szociális kölcsön, iskolakezdési támogatás, időseknek járó egyszeri támogatás.

Az adósságkezelési szolgáltatás önként vállalt feladatként rendeleti szinten csak Kadarkút város helyi rendeletében kerül szabályozásra, de adósságcsökkentési támogatást nem állapítottak meg és az adósságkezelési tanácsadás hivatalos keretek közt ténylegesen nem működik.

A kistérség önkormányzatai által az Szt. és a Gyvt. felhatalmazása alapján alkotott helyi önkormányzati rendeletek eltérő minőségűek.

Az adósságkezelési szolgáltatás megszervezése a kistérségben hiányzik. Az Szt. szabályain túli adósságkezelést támogató eszközök (kerekasztal a díjhátralékosokért, alapítványi támogatás) is szintén hiányoznak.

A súlyos fogyatékosnak minősülő személyek számára a kistérség szociális ellátórendszere nem nyújt adekvát szolgáltatásokat.

A kistérségben több olyan önkormányzat van, aki nem él a Nyári gyermekétkeztetés pályázat adta lehetőségekkel, ezt különböző okokkal indokolták az érintett önkormányzatok polgármesterei, illetve jegyzői. A 2012. és a 2013. évben nem került a nyári gyermekétkeztetés megszervezésre Hencse, Jákó, Kisasszond, Kiskorpád, Kőkút, Mike, Pálmajor, Patca, Szenna, Szilvásszentmárton, Zselickisfalud településeken.

A nyári gyermekétkeztetés megszervezése néhány településen nem történik meg kielégítő módon, holott a hátrányos helyzetű gyermekek száma indokolná az ellátás biztosítását.

A szociális célú tűzifa támogatással nem élt az elmúlt három évben Hedrehely, Hencse, Kőkút, Mike település önkormányzata, 2013. évben amikor a kormány megnövelte a támogatási összeget és ezzel esélyt adott még több településnek, nem pályázott az említett négy településsel közös önkormányzati hivatalt működtető Visnye Község Önkormányzata sem.

A tűzifával való ellátás megszervezése néhány településen nem történik meg kielégítő módon, holott a hátrányos helyzetű családok száma indokolná az ellátás biztosítását.

3.3. Lakás, lakhatás feltételeinek, minőségének, biztonságának javítása

A szubstandard lakások aránya 13%, ez több mint négyszerese az országosan mért értéknek. A lakások felszereltsége jelentősen elmarad az országos átlagtól, minden jellemző kapcsán sokkal rosszabb értékeket mutatnak a jelzőszámok. A vizsgált elemek közül a WC-hiány ötszöröse az országos átlagnak, a fürdőszoba hiány négyszerese, a vezetékes víz hiánya pedig kétszerese.

A gyermekes háztartások lakásmínősége elmarad az országos átlagtól.

3.4. A képességek kibontakoztatását, a sikeres iskolai pályafutást segítő intézmények és szolgáltatások, szegregáció megszüntetése

A kistérségben a szükségletfelmérés során felvett adatok szerint a gyerekek mindössze 8%-a jár, vagy járt bölcsődébe. Ez a mutató a 17 éves korosztályra vonatkozik, ami azt jelenti, hogy ez nem csak az EU elvárásaihoz képest, de országos viszonylatban is igen alacsony érték. A még rövidebb múltra visszatekinthető Biztos Kezdet gyerekházba a mintába eső gyermekeknek 3%-a jár/járt már. A bölcsődei hozzáféréshez viszonyítva az óvodába járás lehetőségei lényegesen jobbak a kistérségben, hiszen a 3-17 éves korosztályból gyakorlatilag mindenki jár vagy járt óvodába (99,8%).

A Kadarkúti-Nagybajomi Kistérségben a gyerekházak ellátási területén 2.5 éves korban óvodai felvételt nyert gyerekek száma 2013. októberi adatok alapján 17 fő. Csökoly 11 fő, Kadarkút 6 fő, Kaposszerdahely 0 fő.

A fenti adatok arra engednek következtetni, hogy az óvodák többsége a finanszírozás miatt beveszi az ellátási területén élő 3 év alatti gyerekeket is.

Ez a hátrányos, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek napközbeni ellátása, szocializációja, általános fejlődése szempontjából nagy jelentőséggel bír, ugyanakkor a gyerekházak forgalmának, valamint az ott szolgáltatásokat igénybevevők számának jelentős csökkenéséhez vezet.

A törvényi szabályozás jelenleg főszabályként 6 éves kortól írja elő a tankötelezettséget, de lehetőséget ad még egy évet az óvodában tölteni – ha a szakértői bizottság úgy látja jónak. A jogszabály következményeként – legalább az első években – iskolaéretlen gyerekek sokasága kerülhet az intézményekbe, ami az iskolai kudarcok növekedéséhez vezethet. Ennek lehetséges veszélye a Kadarkúti kistérségben nem elhanyagolható, hiszen már így is elég magas azon gyermekek aránya, akik az általános iskolában évismétlők voltak.

A kérdőívezés során felvett adatok szerint elégedettek az óvodáztatással, iskoláztatással. Negatívabb vélemények az oktatási intézmények személyi feltételeivel kapcsolatban fogalmazódnak meg, illetve az iskolai/óvodai agresszióval kapcsolatban figyelhetőek meg szülői félelmek. A gyerekközösségben az agresszivitáson túl alkohol- és droproblémák is előfordulnak. A válaszadók szerint gyerekeik 23%-a olyan iskolába jár, ahol jellemző az alkohol- és/vagy drogfogyasztás

Az oktatási intézmények közül az óvodákat a szülők pozitívan értékelik, az iskolákhoz valamivel kritikusabb a hozzáállás. A prevenciós nevelés szükséges az intézményekben.

Az óvodákban az udvari eszközök és játékok nem minden esetben felelnek meg az Európai Unió szabványoknak a kisebb települések óvodáiban. Az épületek külső része több településen leromlott, a nyílászárók rossz minőségűek. A magas arányú hátrányos helyzetű gyermekek korai fejlesztéséhez hiányoznak a szakemberek: fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, logopédus.

Az iskolákban a demográfiai mutatók és a rendelkezésre álló kapacitás ismeretében középtávon kevesebb tanulócsoport indítása valószínűsíthető, melyek számára az infrastruktúra a jelen adatok szerint biztosított. Az iskolásoknak csak az 50,5 %-a veszi igénybe a délutáni foglalkozásokat. A magas hátrányos helyzetű mutatók ellenére nem működik a nyári napközis ellátás a leginkább rászoruló tanulókat foglalkoztató intézményekben. A kompetenciamérések eredményei az országos átlagtól jelentősen eltérnek negatív irányban a nagybajomi, a csökölyi és a kadarkúti iskolákban. A kistérségben nem minden iskolában lehet elérni minden művészeti ágat, vannak települések, ahol nincs művészeti oktatás. Tekintettel a sok hátrányos helyzetű gyermekre, a kistérség aprófalvas településszerkezetére, kívánatos lenne az alapfokú művészeti oktatást helybe vinni és a szakaszolgálati ellátáshoz hasonlóan biztosítani az utazó tanári ellátást. A szakaszolgálat szakemberei túlterheltek, a szakemberek száma alacsony az ellátáshoz szükséges feladathoz képest.

Az önkormányzatoknak a kistérségi sajátosságokból adódó illetve egyéb hiányosságokat, hátrányokat közvetíteni kell a KLIK felé, hiszen azok megszüntetéséért már az állam vállalja a garanciát.

3.5. A gyermekes családokat célzó személyes szolgáltatások és szakellátások fejlesztése

A szükségletfelmérés alapján a gyermekek biológiai alapszükségeit (táplálkozás, ruházkodás) saját elmondásuk szerint lényegében képesek kielégíteni a családok. Ahogy haladunk a „magasabbrendű” szükségletek felé, úgy csökken a gyermeki igények kielégítettsége.

A gyermekek szükségleteinek kielégítettségében hiányok tapasztalhatóak, főleg akkor, ha eltekintünk a létszükségleti-biológiai dimenziótól.

A szociális alapszolgáltatások terén a kistérség települései közül Hencse és Kőkút településeken létesíthető a lakosságszámot figyelembe véve falugondnoki szolgáltatás, azonban ez nem került megszervezésre.

Kőkút településen Alsótapazd és Gyöngyöspuszta településrészek elérhetősége rendkívül nehézkes, az itt élő lakosság szinte el van szigetelve a külvilágtól.

Kadarkút város esetében figyelembe véve a településszerkezeti sajátosságokat (Vótapuszta) tanyagondnoki szolgáltatás működtetésére lehetőség lenne.

A kistérségben több település nyújtott be támogatási igényt falubusz vásárlására.

Kőkúton indokolt lenne falu-, illetve tanyagondnoki szolgálat létesítése a település periférikus helyzete miatt, azonban a helyi döntéshozók nem tettek intézkedéseket a szolgáltatás beindítására.

Nagybajomban tanyagondnoki szolgálat működik, azonban a gépjármű típusa miatt csak korlátozottan tudja biztosítani az szolgálat a jogszabályban előírt feladatokat.

Jákó rendelkezik falubusszal, azonban a működtetéshez szükséges források nem állnak rendelkezésre a szükséges mértékben, mivel állami támogatás igénybevételére a település nem jogosult.

A szociális étkeztetés szolgáltatást igénybevevők körét jellemzően az időskorú, fogyatékossgal élő személyek csoportja jelenti, ezen túl az aktív korú nem foglalkoztatottak köre az, aki szociális étkeztetés esetében meleg ételhez juthat. A gyermekes családok esetében a szolgáltatás jelentősége, hogy a szociálisan rászorult családtag napi egyszeri meleg ételhez juthat, amennyiben megfelel a szociális rászorultsági kritériumoknak.

A kistérségben Kőkúton, Pálmajorban nem biztosított az étkeztetés alapszolgáltatási forma, annak ellenére, hogy kötelező önkormányzati feladat a megszervezése.

Az étkeztetés jogosultsági feltételeit egyes települési önkormányzatok olyan módon állapították meg, hogy számos rászoruló kiesik a jogosultak köréből.

A házi segítségnyújtás szolgáltatást a kistérség területén működő szolgáltatók térítésmentesen biztosítják, kivéve a kadarkúti Szociális Alapszolgáltatási Központ ellátási területén.

A kistérségben Kőkúton, Pálmajorban nem biztosított a házi segítségnyújtás alapszolgáltatási forma, annak ellenére, hogy kötelező önkormányzati feladat a megszervezése.

A kistérségben teljes területe lefedett családsegítéssel, azonban a társulások formában működtetett szolgáltatás hatóköre a gesztortelepülésekre koncentrálódik és az ellátásba bevont településeken a szolgáltatás határfoka alacsony. A térségi feladatellátást támogató kommunikációt és közlekedést támogató infrastruktúra hiányzik. Az önkormányzati fenntartás a családsegítés keretében végzett tevékenységek jellegét determinálja.

A feladatellátás zömében a segélyezettekkel való együttműködésre koncentrálódik, az egyéb szolgáltatáselemeket humán erőforrás hiányában nem tudják biztosítani a szolgálatok.

A munkaformák közül az egyéni esetkezelés a domináns, a csoportmunka és a közösségi munka háttérbe szorul.

A kistérségben működő nappali ellátást nyújtó intézmények a jogszabályban előírt alapfeladatokat látják el, a tárgyi infrastruktúra többcélú hasznosítása kezdetleges szinten valósul meg.

A közművelődési és kulturális feladatokat párhuzamosan más intézmények is végzik.

A speciális igényű célcsoportok számára az idősök nappali ellátását nyújtó intézmények programelemeket nem nyújtanak.

A kistérségben teljes területe lefedett gyermekjóléti szolgáltatással, azonban a társulások formában működtetett szolgáltatás hatóköre a gesztortelepülésekre koncentrálódik és az

ellátásba bevont településeken a szolgáltatás határfoka alacsony. A térségi feladatellátást támogató kommunikációt és közlekedést támogató infrastruktúra hiányzik.

A szolgálatok munkájában a prevenciós programok, közösségi programok csak külső projektekhez kapcsoltnak jelennek meg, alaptervékenység keretében az egyéni esetkezelés, valamint a hatósági feladatokhoz kapcsolódó tevékenységek a dominánsak.

A kistérségben kis férőhelyszámmal működik gyermekek napközbeni ellátása. Bölcsődei ellátást Nagybjom Város Önkormányzata, Családi napközit Kaposszerdahely Község Önkormányzata tart fent.

A kisgyermekkorú fejlesztő programok az érintettek számára korlátozottan hozzáférhetőek.

3.6. Egészségesebb gyermekkor biztosítása

A tartós betegségek (pl. asztma, allergia) előfordulási gyakorisága lényegesen magasabb a kistérségben (16 versus 8%). A gyermekek egészségi állapotára negatívan hatnak a különböző devianciák, így a dohányzás, valamint az alkoholfogyasztás is. A szülők tudomása szerint a 6-17 éves gyerekek 9%-a dohányzik alkalmanként vagy rendszeresen, illetve 7% fogyaszt alkoholt alkalmanként.

A rossz anyagi körülmények hatása a magzati fejlődéstől a betegségek kialakulásáig fokozottabban mutatkozik meg.

A védőnők az egész kistérségben túlterheltek, de a helyi igényekhez alkalmazkodva a kötelező feladatokon kívül önkéntes alapon egyes körzetekben vállalnak egyéb feladatokat is. Pl. Bárdudvarnokon rendszeres, a védőnő szervezte szabadidős programok vannak.

A védőnők túlterheltsége az adatgyűjtések információiból egyértelműen kikövetkeztethető. A GYEP pályázattal létesülő új szolgáltatások a feladatellátási kötelezettségüket tovább növelik, mely kockázatot jelent munkájuk megfelelő színvonalú teljesítésére, valamint a pályázati program elfogadásával kapcsolatban egyaránt.

3.7. Összesített SWOT analízis

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Humán közszolgáltatások általános jellemzői	
Előremutató kezdeményezések vannak a kistérségben	Színvonalas és innovatív szolgáltatások hiánya
Határközeli helyzeténél fogva a régió nemzetközi interregionális együttműködések tapasztalatainak átvételére képes (Alpok-Adria, Duna-Dráva-Száva Eurorégió)	Városhiányos (funkcionális város) térség, aprófalvas településszerkezet és megközelíthetőségi nehézségek okozta kommunikációs, elérhetőségbeli és fenntarthatóságbeli problémák
	Átlag feletti jelentős munkanélküliséggel sújtott számos térség és település, és hátrányos gazdasági pozíciójuk következtében alacsony fizetőképes kereslet és nagy ellátási igény
	Idősödő népesség, elvándorló fiatalok
	Finanszírozás által determinált intézményfenntartó önkormányzati társulások
Szabályozó környezet	
Szociális és gyermekvédelmi törvényi szabályozás megléte.	A Szociális és Gyermekvédelmi törvény megléte, egyszerre túlszabályozottság és szabályozatlanság
A kistérségben kedvező irányú változások az alapszolgáltatásokat illetően, erősödő önkormányzati aktivitás egyes településeken	Szerteágazó szabályozás (szociális, gyermekvédelmi, esélyegyenlőségi, családtámogatási, fogyatékosügyi, stb.).
Ket.-tel való jogharmonizáció.	Feladatfinanszírozás alapszolgáltatásokban nem alakult ki általánosan
Kaposvár Megyei Jogú Város ellátórendszerének húzóhatása	Nincs civil jelenlét, nincs ellátási szerződéssel feladatot ellátó szervezet a térségben, önkormányzati dominancia jellemző
Az intézményfenntartó társulások szerepének erősödése a feladatellátásban	Ellátórendszer (országos, térségi) szakmai háttértámogatása hiányzik (államosított módszertani intézményhálózat működésképtelensége, szociális igazgatási mintahelyek hiánya)

	Nincsenek szociális nemzeti szakmai standardok, helyi és sokszínű protokollok léteznek.
	Helyi végrehajtási rendeletek szakmailag hiányosak.
	A települési önkormányzatok együttgondolkodásának, közös feladatellátásának, szerepek tisztázásának hiányosságai, érdekellentét.
	Finanszírozási problémák: a jelenlegi finanszírozási rendszer nem fenntartható, diszkriminatív, a szektorsemlegesség nem valósul meg: forprofit szereplők/szociális vállalkozások száma alacsony, az alapszolgáltatásokra ez kiemelten igaz a kistérségben.
	Társulási hajlandóság Ötv., és a költségvetési törvény általi meghatározottsága (minimum társulási limit), kvázi-társulások, a társulások mögött nincs munkaszervezet, a közös hivatalokban végzik az adminisztrációt sokadik feladatként
	2014. január 1-jétől átrendeződik a kistérségi szociális és gyermekjóléti ellátórendszer egy része, amely átmeneti ellátási zavarokat okozhat amiatt, hogy a nyilvántartásbavételi eljárás 2013. december 1-jétől módosul, amely közvetve befolyásolja az állami támogatás igénylését
Pénzbeli ellátások	
A pénzbeli ellátások intézményi háttérrel való támogatottsága (pl. aktív korúak ellátása, lakásfenntartási támogatás: családsegítő szolgálat, ápolási díj: házi segítségnyújtás, gyermekek után járó ellátások: gyermekjóléti szolgálat).	Kicsi önkormányzati mozgástér, saját bevételek alacsonyak, ezért szinte csak a kötelezően biztosítandó pénzbeli ellátásokat nyújtják
központi szociálpolitikai programok (ún. aktív szociálpolitikai eszközök, szociális földprogramok működtetése), egyéb civil projektek	Segélyezési csapda - még mindig tudnak a kliensek olyan segélyportfóliót összerakni, amely munkától eltérítő hatású
	Kistéleüléseken a helyi ellátásokon belül a

	<p>pénzbeli juttatások túlsúlya, a passzív segélyezés gyakoribb, mint az aktív szociálpolitikai eszközök.</p>
	<p>A segélyezési eljárások objektivitása megkérdőjelezhető (helyi rendeletek miatti szabadságfoka: széles rétegek kizsorulnak az ellátásból), túlbürokratizált ügyintézés, költséges adminisztráció.</p>
	<p>Aktív korú nem foglalkoztatottak esetében az Ft. és az Szt. hatálya alá tartozó pénzbeli ellátások adminisztrációjában párhuzamosságok, nem felhasználóbarát rendszer, egyablakos ügyintézés hiánya.</p>
<p>Szolgáltatások</p>	
<p><i>Struktúra</i></p>	
<p>Működőképességében fenntartott intézményrendszer tartalékai, kihasználatlan kapacitásai személyi és tárgyi feltételeket tekintve egyaránt.</p>	<p>Nem megfelelő struktúrájú szociális szolgáltatások (alapszolgáltatás és szakosított ellátás közötti szakadék), az alapszolgáltatás hiányosságai miatt túlterhelt a szakosított ellátás.</p>
<p>Makroszinten decentralizált, azonban térségi szinten centralizált szolgáltatási struktúra</p>	<p>Kihasználatlan kapacitások a szociális étkeztetésben.</p>
	<p>A szociális szolgáltatások tartalma a törvényi minimum-előírásokra koncentrált, tartalma nem kiszámítható, a célcsoporti szükségleteket nem fedi le teljes körűen, ún. funkció- és kapacitáshiány</p>
	<p>Az egyes társulási központok csak korlátozottan képesek gesztor szerepkört / szolgáltatástervezési, működtetési feladatokat ellátni.</p>
	<p>Párhuzamosságok: Az egyes szolgáltatástípusok közötti együttműködések kereteinek tisztázatlansága, párhuzamos feladatellátás.</p> <p>(Nem jelennek meg hangsúlyosan a speciális szolgáltatások {mediáció, családterápia, stb.} a családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok</p>

	esetében).
	A szociális szakmában a szakmai/szervezeti integráció megítélésében tapasztalható polarizálódás.
	A vertikális és horizontális integrációból származó szinergiák kihasználatlanok.
	Kimeneti szabályozás, egyénre szabott segítő szolgáltatások hiánya, nincs működő monitoring és kontrolling rendszer.
	Térségen belül „versengés” a forrásokért. Partneri kapcsolatok kezdetlegessége, kiemelten az önkormányzatokkal, egyéb humán és a foglalkoztatási szektorokkal.
	Az önkéntesek és az ún. feladatellátó civilek alacsony részvétele a szociális ellátásokban.
	A 2014. január 1-jétől a kistérségi ellátórendszerben bekövetkező változások az eddigi viszonylag stabil ellátási környezetre negatív hatással vannak
<i>Hozzájárás</i>	
Falugondnoki és támogató szolgálatok számának bővülése, közösségi közlekedés kapacitásbővülése (iskolabuszok, falubuszok).	A szolgáltatások területi összehangolása terén a koordináció, a párbeszéd hiányzik esetenként
	Az intézmények elhelyezkedése és térbeosztása a szakmai elveknek nem megfelelő (ún. területi aránytalanságok).
<i>Humántőke</i>	
Szociális képzés és kutatás, egyetemi háttérrel (PTE), magas a rendszerben lévő és átképezhető közép- és felsőfokú képzettséggel rendelkező humán szakemberek száma a térségben	Szociális tervezés hiányosságai (szükséglet- és helyzetfelmérések, időben ütemezett tervek a hiányzó szolgáltatások megszervezésére, hiányos szakmai tartalmú szolgáltatástervezési koncepciók, az adatszolgáltatás esetlegessége).
Pályázati tapasztalatok, pályázatokon való aktív részvétel.	Szakemberrel való ellátottság területi egyenlőtlenségei

Közösségfejlesztés hagyományai.	Az innovatív projektek / szolgáltatások működtetése és fenntarthatósága a pályázati rendszerek miatt „nehézkés”, eseti és modell-jellegűek, nem tagozódnak be a szociális védelmi / ellátórendszerbe.
	A szociális szakma szakmafejlesztési, érdekérvényesítési és továbbképzési hiányosságai.
<i>Szolgáltatási infrastruktúra</i>	
Javuló minőségű szolgáltatások, szolgáltatási központokban ingatlan-beruházások, felújítások, akadálymentesítés	Párhuzamos infrastruktúrafejlesztések, szociális szolgáltatók és más ágazatok között is
Falugondnoki hálózat kiépültsége, folyamatos terjeszkedése.	Digitális szakadék, szociális informatikai írástudatlanság: hard és soft infrastruktúra hiánya, nyilvántartási rendszer hiánya.
Szociális alapszolgáltatások szolgáltatások kiépültsége (magas lefedettség).	
Védőnői szolgálat	
Teljes lefedettség a kistérségben Járási vezető védőnő együttműködő Területi védőnők többsége együttműködő	Túlterheltség Együttműködési megállapodás hiánya Nem minden védőnő kellően együttműködő (túlterheltség miatt)
Gyermekek napközbeni ellátása: Családi napközi	
	A CSANA és a Gyerekház kapcsolata megerősítést igényel.
GYEP koragyerekkora irányuló szolgáltatások: Községi Ház	
Házvezető irányítási tudása, szervezési készsége, önállósága Településen a szolgáltatás ismertsége, elismertsége Kisgyermekes családok bevonása a közösségi programokba	Kisgyermekes családok bevonása a Biztos Kezdet szolgáltatásnak megfelelően a délelőtti órákban. Egyéb szolgáltatások igénybevételenek ösztönzése, motivációja a kisgyermeket nevelő felnőtteknek (pl: mosás)
GYEP koragyerekkora irányuló szolgáltatások: Ifjúsági Pontok	
A települési helyszínek megkönnyítik a	Kisgyermekes családok bevonása

szolgáltatásokhoz való hozzáférést	Egyéb szolgáltatások igénybevételének ösztönzése, motivációja a kisgyermeket nevelő felnőtteknek (pl: szülőcsoportok) Baba-mama klub
Gyermekjóléti alapellátások: Biztos Kezdet Gyerekházak	
Közösségi programokon keresztül a lakosság és a szakemberek körében is egyre ismertebbé válik a gyerekház (a GYEP és a BK Program egyaránt.) A gyerekháztól távol eső településrészek lakóinak bevonása a szolgáltatásba. (Kadarkút heti 2 alkalom, Kaposszerdahely heti 1 alkalom)	A gyerekháztól távol eső településrészek lakóinak bevonása a szolgáltatásba (a csökölyi Gyerekház és a kaposszerdahelyi gyerekház vonzáskörzete (legalább 2 nap)
Óvodák infrastrukturális feltételek	
A csoportok berendezése jó Szép, esztétikus a belső környezet Mindenhol használják a gyerekszobákat az óvodán A legtöbb helyen van tornaszoba Sok fejlesztőjátéka van az óvodáknak	A külső környezet több helyen elhanyagolt, ápolatlan Kicsi az udvar Kevés a számítástechnikai eszköz Sok a felújításra szoruló, EU szabványnak nem megfelelő játék az udvarokon Van olyan óvoda, ahol már kellett lezárni játékokat az udvaron, mert annyira veszélyes
Kapcsolattartás az óvodákban	
A fenntartóval jó a kapcsolata az óvodáknak Az óvodák nagy részének jó a kapcsolata iskolákkal, rendszeresen tartják a kapcsolatot, látogatják egymást A GYEP-es pályázattal is szívesen működnek együtt, jó a kapcsolat a vezetőkkel	Nincsenek közös szakmai együttműködések
Szülői kapcsolattartás	
Az óvodák nagyobb részének jó a kapcsolata a szülőkkel Évente van 2-3 szülői értekezlet, ahol érdeklődhetnek a szülők a gyerekek iránt. Egyes óvodákban évente rendeznek szülők akadémiaját, ahol a gyerekekkel foglalkozó szakemberek ülnek össze és beszélnek meg a szülőkkel az esetleges problémákat	A szülői értekezleteken alacsony a részvétel (főleg a hátrányos helyzetű családoknál)

Iskolai ellátás	
Nincs nagyfokú lemorzsolódás a kistérség intézményeiben A humánerőforrás ellátottsága jó az intézményeknek A 2H-s, 3H-s, BTM-s gyerekek ellátottsága 100%-os a kistérség iskolában A pályaválasztási kiállításokon részt vesznek az iskolák Az egészségügyi szolgáltatókkal (iskolaorvos, védőnő) jó a kapcsolata az iskoláknak	A továbbtanulást elősegítő program kevés helyen működik
Infrastruktúra	
Informatikai eszközökkel jól felszereltek az iskolák	Nem minden hol van tanuló pc a gyerekeknek Az udvarok nincsenek kellően felszerelve játékokkal, környezetük elhanyagolt
Diákok	
Az iskolák gyerekközpontúak Mindenhol továbbtanulnak a gyerekek Mindenhol megoldott a tanulószoba, vagy a napközis ellátás A gyerek felől szülői értekezletek során lehet érdeklődni	Nem minden esetben azok a gyerekek veszik igénybe a délutáni tanulószobát, akinek arra valóban szüksége lenne
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Humán közszolgáltatások általános jellemzői	
Együttműködésen alapuló integrált fejlesztések megvalósítása	Ágazaton belüli és ágazatközi régiós együttműködés nem fejlődik, rész-érdekek csatája és versenyhelyzetek következtében a források szétaprózódnak, a fejlesztések együttes hatása minimális marad
Humánágazatok szorosabb együttműködése, ezáltal ún. integrált szolgáltatások, közösségi terek működtetése. A szociális, a köznevelési, közművelődési és egészségügyi szolgáltatások jobb összehangolása, fejlesztése.	Ágazat-terület párbeszéd és egyeztetés a decentralizációs folyamat megszakadásával formálissá válik, vagy megszűnik

	A közlekedési infrastruktúra fejlesztésének további elhúzódása behozhatatlan lemaradást idézhet elő
Szabályozó környezet	
Járások szerepének felértékelődése	Kistérségek szerepének leértékelődése
A területi egyenlőtlenségek csökkentését és a szegregáció, zárványosodás enyhítését célzó, ezen problémákat holisztikus szemléletben közelítő országos és térségi programok.	Nincs nemzeti szociálpolitikai koncepció – ad-hoc döntések vannak
Gyermekszegénység Elleni Nemzeti Program	Bizonytalanságok az ágazati jogszabályok módosításában – nincs ágazati érdekérvényesítés, alá vannak rendelve a szakmai jogszabály módosítások a finansiális szempontoknak
	Nagy ellátórendszerek költségvetési támogatásának kiszámíthatatlansága, aránytalansága. Bizonytalanságok a finanszírozás rendszerének módosításával kapcsolatban – nincs ágazati érdekérvényesítés, a szakmai szempontok helyett a finansiális szempontok érvényesülnek
	Egyes lobbycsoportok erős politikai befolyása révén kiszámíthatatlan irányban változik az ágazati szabályozás
Pénzbeli ellátások	
Szociális számla bevezetése	A pénzbeli ellátásokra való jogosultságok szűkítése, költségvetési szorításnak való kiszolgáltatottság a jogosultsági határok megállapításánál
Hatáskörváltozások az ellátások megállapítása és folyósítása vonatkozásában	Az önkormányzatok segélyezési lehetőségei szűkülnek
Szolgáltatások	
A szegénység újratermelődésének megakadályozására,	Kedvezőtlen demográfiai helyzet: országos átlagnál nagyobb mértékben csökkenő életesélyek

<p>egyenlőtlenségeinek csökkentése a kisgyermekkortól kezdődően, tudatosan szervezett folyamat segítségével</p>	<p>népességszám, előregedő helyi társadalom: a munkaképes korúak számának jelentős csökkenése veszélyeztetheti a jövőben a regionális növekedést, akadályozhatja a társadalmi és gazdasági problémák megoldását</p>
<p>A helyi szociális gazdaság fejlődése, a civil és a helyi közösségek szerepvállalásának erősödése elősegítheti a hátrányos helyzetű rétegek társadalmi integrációját, valamint a helyi szükségletek jobb kielégítését.</p>	<p>A kedvezőtlen társadalmi és gazdasági helyzet következtében folytatódik a települések / térségek elnéptelenedése, gettósodása.</p>
<p>Foglalkoztatáspolitikai eszközök alkalmazásának terjedése a szociális szférában (pl. helyi szociális gazdaság kiépítése) a jobb ellátások érdekében.</p>	<p>A képzettebb munkaerő fejletlenebb területekről történő elvándorlása akadályozhatja a felzárkóztatásukra irányuló területfejlesztési programok sikerét, ennek tovagyrúzó hatása van: a hátrányos helyzetű térség további társadalmi-gazdasági eróziójához, a települések népességmegtartó erejének gyengüléséhez és egyes települések (aprófalvak) elnéptelenedéséhez vezethet.</p>
<p>Az életszínvonal emelkedésével várható a szolgáltatások - a magasabb minőségűeké is - iránti kereslet növekedése és a szolgáltatási szektor foglalkoztatási képességének jelentős javulása.</p>	<p>Szegénység/mélyszegénység továbbörökítése. Gyermekszegénység. A jövedelmi különbségek és a társadalmi szegregáció növekedése veszélyezteti a társadalom kohézióját.</p>
<p>Csökken a szakosított ellátások támogatottsága, a család- és otthon közeli szolgáltatások preferáltak.</p>	<p>Egyes marginalizálódott csoportok, különösen a romák körében a munkanélküli életmód, az inaktivitás normává rögzülése kudarcra kárhóztathatja e rétegek társadalmi integrációjának elősegítésére tervezett intézkedéseket, csökkentheti a társadalmi szolidaritást.</p>
<p>Non- és forprofit intézmények térnyerése.</p>	<p>A szociális gazdaság „gazdanélkülisége”, az egyes ágazatok eltérően definiálják és határozzák meg a kereteit.</p>
<p>Nő az emeltszintű ellátások iránti igény, ez megteremti a lehetőséget az ún. piacorientált szolgáltatások működésének.</p>	<p>Növekszik a különböző szakosított ellátásokat igénylők száma.</p>
<p>Növekvő igény a fogyatékkal élők integrált ellátásának megvalósítására.</p>	<p>A profitorientált szereplők szolgáltatásai nem feltétlenül adnak választ a szociális igényekre.</p>

Bővülő uniós forráslehetőségek	Az állami és nem állami fenntartású intézmények közötti „olló” szétnyílik.
Meglévő, el- és kiterjeszhető projekt-tapasztalatok, pályázati tapasztalatok.	Szűkülő hazai forráslehetőségek, a szociális szakma felkészületlen az uniós források lehívására, forrásteremtési technikák ismeretének hiánya, projektszemlélet kialakulóban van.
Önkéntesek bővülő számú foglalkoztatása	Együttműködési, forrás és koordinációs hiány, szakmai rivalizálás, szakmai ellenérdekeltség, stb. nehezítheti a jóléti szolgáltatások és módszertani tevékenységek racionalizálását, fejlesztését, új típusú szolgáltatások és komplex –ágazati és szektorközi – programok/szolgáltatások megvalósítását.
Szakmai hálózatok építése	
Szociális képzési potenciál (PTE) kihasználása a szakemberképzésben és a kutatási és fejlesztési tevékenységekben.	
Határon átnyúló kapcsolatok, EU által is támogatott nemzetközi gazdasági, szociális és kulturális kapcsolatok.	
Védőnői szolgálat	
Egyes körzetekben a kötelező feladatellátáson túli önkéntes feladatvállalás Azokkal a családokkal is kapcsolatuk van, akiket a gyerekházak még nem értek el Az adatszolgáltatásban kikapuk az együttműködési megállapodás segítségével	A gyerekház megléte plusz feladatot jelent a védőnők számára A személyiségi jogok védelme (titoktartási kötelezettség) miatt nem szolgáltatathatnak adatokat
Gyermekek napközbeni ellátása: családi napközi	
	Személyes ellentétek helyi szinten a GYEP program negatív megítélését vonhatja maga után
Óvodai ellátás	
Az óvodás gyerekek és szüleik minél nagyobb arányú bevonása a közösségi programokba	3 éves gyerekek kötelező óvodáztatása 2.5 éves korú gyerekek felvétele az óvodába

GYEP koragyerekkora irányuló szolgáltatások: Közösségi Ház	
Házvezető motiválása más közösségi házakban már bevált pozitív példákkal A vezetőn kívüli "kulcsszemély" erősítése a dolgozók közül	Amennyiben egy szolgáltatás sikere vagy sikertelensége egy személyhez nagy mértékben köthető, az mindenképpen kockázatot jelent a működtetésben.
GYEP koragyerekkora irányuló szolgáltatások: Ifjúsági Pontok	
A helyileg elérhető szolgáltatások bővítése Biztos Kezdet szemlélet erősítése a kollégák belső továbbképzésével	A kaposszerdahelyi gyerekház ellátási területén az ifjúsági pontok (Szenna, Zselickisfalud) által létrehozott/létrehozandó baba-mama klubok a gyerekház látogatottságát, indikátorainak a teljesülését veszélyeztetik akkor is, ha egyben helyi igényeket szolgálnak ki
Gyermekjóléti alapellátások: Biztos Kezdet Gyerekházak	
A mentorral való kapcsolat befolyásolja a gyerekházak megítélését Az új szabályozás a mentor kontrolláló szerepét növeli, a vele való jó munkakapcsolat szükségszerű a továbbműködtetés időszakának pályázati támogatásának elnyeréséhez	A legrászorultabbak bevonása a földrajzi távolság miatt kockázatot jelent, mert veszélyeztetheti az indikátorok teljesülését A gyerekházak jelenlegi forgalma mellett az indikátorok önálló teljesítése szintén kockázatot jelent a kötelező továbbműködtetésre nézve. (Az aktuálisan érvényben lévő szabályozás alapján az állami finanszírozású pályázati támogatás elnyerése előző évi indikátorok teljesítésének függvénye.)
Infrastruktúra, óvodai ellátás	
A legtöbb helyen van külső támogató, aki anyagilag is segíti az óvodákat Vannak egyes óvodák, ahol pályázatot nyújtottak be az udvar, illetve az udvaron található játékok felújítására Van olyan település, ahol az óvónő nem csak az óvodai feladatokat látja el, hanem a falu közösségi életének szervezőjeként is tevékenykedik	
Szülői kapcsolattartás	
A szülők szívesen szerveznek közös programokat az óvodákkal (szülői bálók, közös kirándulások)	A szülők egymás közötti kapcsolat nem megfelelő Sok helyen a magyar és a roma szülők között van folyamatos feszültség
Iskolai ellátás	

<p>A kis tagiskoláknál családias a légkör, kicsik az osztálylétszámok, ezért több odafigyelést kapnak a diákok</p>	<p>Van egy-két iskola, ahol a szaktanári feladatokat óraadó tanárokkal tudják csak megoldani Az agresszív tanulók miatt a szülők más iskolába íratják a gyermeküket - intézményi létszám csökken, intézményi bezárások</p>
<p>Infrastruktúra</p>	
<p>Iskolai pályázati lehetőségek kihasználása</p>	<p>Nagy az infrastrukturális különbség az iskolák között</p>
<p>Diákok</p>	
	<p>Fogy a gyereklétszám A túlkorosak aránya magas (10-20%) Nincs a gyerekeknek jövőképük Egyre kevesebb szülő érdeklődik a gyermeke után A gyerekek nagy részének munkanélküli az egyik szülője</p>

4. A Kistérségi Gyerekesély Stratégia területei

4.1. Foglalkoztatás, helyi gazdaságfejlesztés

A kistérség foglalkoztatási mutatói, bár a különböző források és a különböző időpontokban történő felvételezések mutatnak némi különbséget, mindenképpen igen kedvezőtlennek mondhatóak.

A foglalkoztatási helyzet jelentős térbeli különbségeket mutat a kistérség települései, illetve alkörzetei között. A legmeghatározóbb szempont a Kaposvártól mért távolság, illetve számított eljutási idő. Emellett a településméret, ami meghatározó: a legnagyobb nehézségekkel a kistérség legkisebb települései küszködnek. Az alacsony helyi foglalkoztatás, beleértve a helyben dolgozók csekély számát és az alacsony általános foglalkoztatási szintet is, a helyi gazdasági szerkezet súlyos strukturális problémáit tükrözi. A munkanélküliségi ráta a kistérségben 2001 óta meghaladta az országos és regionális átlagot, illetve elmondható, hogy 2002. óta a megyei átlag felett van.

A kistérség településein a múlt században mezőgazdaságban dolgoztak az emberek és abból is éltek. Jelentős volt az állattenyésztés és Bárdudvarnok - Kiskorpád településeken az állami gazdasági időkben a nagyüzemi gyümölcstermesztés. Ez utóbbinak már csak foszlányai vannak meg, akár csak az állattenyésztésnek, de az állattenyésztés az utóbbi évtizedben valamelyest fellendülőben van. A háború előtti időkben jól működő parasztgazdaság jellemezte ezt a vidéket. Sokan gazdálkodtak kis területen, mindent megtermeltek maguknak, amire szükségük volt.

Sajnos ma nem ez a helyzet. Kevés ember termeli meg magának az élelmiszert, a kisbirtokos szerkezet nagybirtokossá alakult. A határban ötszáz és egyezer hektár, vagy afölötti területeket birtokolnak gazdálkodók, akik leginkább csak szántóföldi növénykultúrákat, kukoricát, búzát, repcét esetleg napraforgót termelnek nagyüzemi körülmények között. A megtermelt javakat nyersanyagként adják tovább az éppen aktuális világpiaci áron. A termény nem marad itt, nem etetik meg a helyben tenyésztett állatokkal. Azok a gazdák, akik állattenyésztéssel foglalkoznak, a legtöbb esetben élőállat formájában, hozzáadott érték nélkül nyomott áron adják tovább portékájukat külföldi tulajdonban lévő húsfeldolgozóknak vagy felvásárlóknak, akik egyelőre uralják a piac nagy részét.

Nagy munkaerőt igénylő feladat lehetne a kertészeti kultúrák bevezetése a gazdaságba és azok fenntartása, ha a feldolgozást is megvalósítanák. A feldolgozás a hozzáadott érték formájában

többlet profitot termel. Ha a kistérségben magas hozzáadott értékű termékeket állítunk elő, mindjárt megoldódna a munkanélküliség és vele együtt más problémakör is.

A vállalkozások szempontjából a kistérségben élők szemlélete múlt emlegető, nem továbblépő, megragadtak, gúzsba kötötte őket a régi rendszer eszmei utórengése. Ez egy fontos probléma: nem tudunk továbblépni és az új felé nyitni. Ennek feloldása nagy feladat és sok idő, és amíg ezek a berögzült szellemi korlátok nem bomlanak le, nehéz továbblépni a gazdasági fejlődés szintjén hiába állnak rendelkezésünkre töménytelen pénzügyi források is.

Másik probléma, ami a vállalkozások tevékenységének ösztönzését okozza, az a települések szellemi kiürülése. Sok képzett, magas szaktudással rendelkező, tanult ember hagyja el a kistérséget, és csak az alulképzettebb, szakképesítés nélküli réteg marad itt. Előbbiek a jobb és könnyebb élet reményében vándorolnak külföldi országokba, vagy költöznek nagyobb városokba, utóbbiak pedig teleszülnek a kistérséget, pótolva az elvándorlókat.

Mivel az önkormányzatok a fenn tárgyalt és egyéb okok miatt nem tudták településeikre csábítani a vállalkozásokat, vagy a lakosságnak nem tudták feltüzelni vállalkozói kedvüket, így a munka nélkül maradt emberekről nekik kell gondoskodniuk. Ehhez szerencsére vannak állami források, amelyek a kétezres évek második évétől állnak a települések rendelkezéseire és évről évre egyre nagyobb mértékben.

PROBLÉMALISTA	CÉLKITŰZÉSEK
Foglalkoztatás, helyi gazdaságfejlesztés	
Színvonalas és innovatív szolgáltatások hiánya	Együttműködésen alapuló integrált fejlesztések megvalósítása
Városhiányos (funkcionális város) térség, aprófalvas településszerkezet és megközelíthetőségi nehézségek okozta kommunikációs, elérhetőségbeli és fenntarthatóságbeli problémák	Közösségi gazdasági összefogások megteremtése
Átlag feletti jelentős munkanélküliséggel sújtott számos térség és település, és hátrányos gazdasági pozíciójuk következtében alacsony fizetőképes kereslet és nagy ellátási igény	Stabil foglalkoztatottság, rugalmas munkahelyek helyben
Idősödő népesség, elvándorló fiatalok	A vidék megtartóerejének növelése

4.2.Szociális és gyermekjóléti ellátások

A családsegítést és a gyermekjóléti szolgáltatást a kistérség településein az alábbi engedélyesek biztosítják:

A **kadarkúti székhelyű** Szociális Alapszolgáltatási Központ társulások formában biztosítja a szolgáltatást Kisasszond és Kadarkút ellátási területen.

A **kaposszerdahelyi székhelyű** Zselici Szociális Alapszolgáltatási Központ társulások formában biztosítja a szolgáltatást Bárdudvarnok, Szenna, Patca, Szilvásszentmárton, Zselickisfalud és Kaposszerdahely ellátási területen.

A **kaposmérői székhelyű** Szociális Alapszolgáltatási Központ társulások formában biztosítja a szolgáltatást Kaposújlak, Kaposfő, Kisasszond, Kiskorpád, Gige, Mike, Hencse, Kőkút, Visnye, Kaposmérő ellátási területen.

A **nagybajomi székhelyű** Alapszolgáltatási Központ társulások formában biztosítja a szolgáltatást Csököly, Rinyakovácsi, Jákó, Pálmajor Nagybajom ellátási területen.

A **barcsi székhelyű** Drávamenti Óvodák Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat társulások formában biztosítja a Hedrehely ellátási területen.

Valamennyi engedélyes esetében megállapítható, hogy bár a feladatellátás személyi feltételein belül a családgondozók száma a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet 2. számú melléklete szerinti előírásoknak megfelel, azonban az ellátási terület kiterjedtsége és a tárgyi feltételek korlátozott rendelkezésre állása (közlekedési infrastruktúra, mobil eszközök) miatt a feladatellátás megvalósítása sokszor nehézségekbe ütközik. A családgondozó nem tud elegendő időt tölteni egy-egy településen, azaz a folyamatos szociális munkás jelenlét hiányzik. A félfogadási idő és a tereplátogatás számos esetben csak az adminisztrációs feladatok ellátására, általános tanácsadásra, ügyintézésre és a kríziskezelésre elegendő.

A feladatellátás személyi feltételei vonatkozásában megállapítható, hogy szociális segítő, illetve tanácsadó munkatársak alkalmazása nem történik. A specialista (pl. jogász, pszichológus) által nyújtott tanácsadások az alapfeladatok köréből hiányoznak.

Adósságkezelési szolgáltatást családsegítő szolgálton keresztül nem nyújt egyik kistérség területén lévő önkormányzat sem (egyéb formában sem). Az egyes engedélyesek által nyújtott szolgáltatások közül a családgondozó által végzett egyéni esetkezelés a domináns. Ezt kiegészíti az egyes településeken eltérő intenzitással a közösségi szociális munka.

Az egyes családsegítést nyújtó szervezetek gondozási adatai alapján megállapítható, hogy többségben vannak az együttműködésre kötelezett, rendszeres szociális segélyben részesülő igénybevevők. A kistérség településeinek helyi önkormányzati rendeletei az alapszolgáltatási központokat, illetve az annak kereteiben működő családsegítő szolgáltatásokat nevesítik együttműködésre kijelölt szervként. A családsegítést nyújtó szervezetek igénybe vevői köre az alacsony iskolai végzettségű, középkorú, álláskereső, vagy inaktív személyeket, és családjaikat tömöríti, akik jellemzően szegénységben élnek, és deprivált helyzetűek.

A kistérség családsegítést végző szervezeteinél az összes hozott probléma közt magas az anyagi probléma, az életviteli probléma, a foglalkoztatással kapcsolatos probléma aránya, valamint magas azoknak az igénybevevőknek a száma, ügyintézési nehézség miatt keresik fel a családsegítő szolgálatot.

Az elaprózott önkormányzati rendszer alkalmatlan a jóléti feladatok ellátására, ezért a szociális és gyermekjóléti, gyermekvédelmi ágazatban ezt a problémát a kötelező feladatoknak a település méretétől függő differenciált telepítésével próbálták megoldani. Ennek következtében azonban a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáféréshez való jog sérült, hiszen a kisebb településeken élők nem juthatnak hozzá a helyzetüket javító ellátásokhoz. Mivel a kistérségeken élők általában hátrányosabb szociális helyzetűek, ezért ez a rendszer pontosan a rászorultabb személyeket érinti negatívan.

A kistérség településein egy része ténylegesen szociálisan ellátatlannak tekinthető, annak ellenére, hogy a társulások ellátási rendszer adminisztratíván lefedettséget biztosít

A kistérség településein átlagosan 7,6 fő veszélyeztetett gyermek jut 100 fő 0-17 éves korú lakosra. A legsúlyosabb a helyzet Csököly, Rinyakovácsi és Kőkút településeken, ahol a kistérségi átlagot meghaladja a veszélyeztetett kiskorúak aránya. A három település közül extrém mutató jellemzi Kőkút és Rinyakovácsi települést, ahol a kistérségi átlagnak mintegy háromszorosa a veszélyeztetett gyermekek aránya, Kőkút településen lakó minden negyedik, Rinyakovácsi településen lakó minden ötödik kiskorú veszélyeztetettnek minősül.

A kistérségben a szolgálathoz forduló kiskorúak alapproblémája minden harmadik esetben gyermeknevelésbeli hiányosságokra vezethető vissza, minden ötödik esetben a szülők, vagy a család életvitele hat negatívan a gyermek sorsára. A családi konfliktusok, az anyagi,

megélhetési problémák, valamint a magatartás és teljesítményzavar azok a további leggyakoribb problémák, amelyeket a gyermekjóléti szolgálatok kezelnek.

A szülői elhanyagolás a kistérségben legmagasabb a nagybajomi ASZK ellátási területén.

A gyermekjóléti szolgáltatást végző szervezetek elmondása alapján a veszélyeztetett állapot leggyakrabban abból fakad, hogy a szülők esetében is hiányoznak a szülői minták.

A családok strukturálisan és funkcionálisan is sérültek: azaz a szülők nem élnek együtt, vagy a gyermek nem a szüleivel él; a gyermekkel együtt élők érzelmi, erkölcsi, és anyagi biztonságot, háttérrel nem képesek biztosítani a gyermek számára.

A gondozott családoknál megállapítható, hogy a gyermek fizikai alapszükségletei sincsenek megfelelően kielégítve: az életkorának, egészségi állapotának megfelelő táplálékhoz való rendszeres hozzájárása, az évszaknak megfelelő ruházat, lábbeli, gyógyszer, a szükséges lakberendezési tárgyak, bútorok nem biztosítottak. A lakókörnyezet több esetben elhanyagolt, a lakhatást szolgáló ingatlanban több esetben a fűtés hiányzik, a higiénés körülmények a gyermek egészségi állapotát negatívan befolyásolják.

A szülők attitűdjeit illetően megállapítható, hogy a gyermekneveléssel kapcsolatos felelős magatartás hiányzik. A szülők a saját (rossz) szocializációs mintákat örökítik tovább: nem érték a tanulás, a munka. Nincsen a családokban rendszeresség, időtlenül és célok nélkül élnek, viszont gyakoriak a deviáns magatartásformák és a bűnözés.

A mindenkori költségvetési törvény szabályai és évente megújított kormányrendelet szabályai alapján a települési önkormányzatok pályázatot nyújthatnak vissza nem térítendő, kiegészítő támogatásra a nyári iskolai szünet ideje alatt a gyermekétkeztetési feladatok ellátására.

A kistérségben több olyan önkormányzat van, aki nem él a pályázat adta lehetőségekkel, ezt különböző okokkal indokolták az érintett önkormányzatok polgármesterei, illetve jegyzői. Mind a 2012., mind a 2013. évben nem került a nyári gyermekétkeztetés megszervezésre Hencse, Jákó, Kisasszond, Kiskorpád, Kőkút, Mike, Pálmajor, Patca, Szenna, Szilvásszentmárton, Zselickisfalud településeken.

A mindenkori költségvetési törvény szabályai és évente megújított miniszteri rendelet szabályai alapján a települési önkormányzatok pályázatot nyújthatnak be tűzifavásárláshoz, amelyet a szociálisan rászorult személyek támogatására használhatnak fel. Az 5000 lélekszám alatti települési önkormányzatok közül a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések igényelhetnek támogatást.

A szociális célú tűzifa támogatással nem élt az elmúlt három évben Hedrehely, Hencse, Kőkút, Mike település önkormányzata, 2013. évben, amikor a kormány megnövelte a

támogatási összeget és ezzel esélyt adott még több településnek, nem pályázott az említett négy településsel közös önkormányzati hivatalt működtető Visnye Község Önkormányzata sem.

PROBLÉMALISTA	CÉLKITŰZÉSEK
Szociális és gyermekjóléti szolgáltatások	
Szabályozó környezet	
Helyi önkormányzati rendeletek szakmailag eltérő minőségűek	A Kormányhivatalok szakmai támogatásának kihasználása, párbeszéd és tapasztalatcsere ösztönzése a települési önkormányzatok, illetve a közös önkormányzati hivatalok közt
A települési önkormányzatok együttgondolkodásának, közös feladatellátásának, szerepek tisztázásának hiányosságai, érdekellentét.	A területi egyenlőtlenségek csökkentését és a szegregáció, zárványosodás enyhítését célzó, ezen problémákat holisztikus szemléletben közelítő országos és térségi programok kihasználása
A 2014. január 1-jétől a kistérségi ellátórendszerben bekövetkező változások az eddigi viszonylag stabil ellátási környezetet felborítják, az egyes társulási központok csak korlátozottan képesek gesztor szerepkört / szolgáltatástervezési, működtetési feladatokat ellátni.	A kistérségi szociális ellátórendszer megszervezésének hatékonysági szempontú felülvizsgálata, a természetesen közeget alkotó települések együttműködésének erősítése – mikrotérségi feladatellátás erősítése, partnerség ösztönzése.
Szociális tervezés hiányosságai (szükséglet- és helyzetfelmérések, időben ütemezett tervek a hiányzó szolgáltatások megszervezésére, hiányos szakmai tartalmú szolgáltatástervezési koncepciók, az adatszolgáltatás esetlegessége). A szolgáltatások területi összehangolása terén a koordináció, a párbeszéd hiányzik esetenként.	Szakmai hálózat építése
Pénzbeli ellátások	
Kicsi önkormányzati mozgástér, saját bevételek alacsonyak, ezért szinte csak a kötelezően biztosítandó pénzbeli ellátásokat nyújtják	Karitatív szervezetekkel való együttműködés a krízishelyzetek hatékony és gyors kezelése céljából (adományszervezés, természetbeni javak közvetítése) Önkormányzati támogatások, jóléti juttatások nyújtását közvetítését támogató források maximális kihasználása
Kistelepüléseken a helyi ellátásokon belül a pénzbeli juttatások túlsúlya, a passzív segélyezés jellemző	Pénzbeli és természetbeni ellátások folyósításának hatékonyabbá tétele személyes tanácsadó szolgáltatás nyújtásával (pl. aktív korúak ellátása, lakásfenntartási támogatás: családsegítő szolgálat, ápolási díj; házi segítségnyújtás, gyermekek után járó ellátások: gyermekjóléti szolgálat).
Az adósságkezelési szolgáltatás megszervezése a kistérségben hiányzik	Adósságkezelési szolgáltatás bevezetése azon településeken, ahol ez lehetséges, illetve az Szt. szabályain túli adósságkezelést támogató eszközök (kerekasztal a díjhátralékosokért, alapítványi támogatások) alkalmazása

Szolgáltatások	
Nem biztosítottak a kistérség valamennyi településén a jogszabály szerint kötelezően biztosítandó, illetve biztosítható szociális alapszolgáltatások	Hiányzó szociális alapszolgáltatások megszervezése, szolgáltatásokkal való teljes körű lefedettség biztosítása,
A szolgáltatások tartalma a törvényi minimum-előírásokra koncentrál, a célcsoporti szükségleteket nem fedi le teljes körűen. Nem jelennek meg hangsúlyosan a speciális szolgáltatások (mediáció, családkonzultáció, családterápia, jogi, pszichológiai és egyéb speciális tanácsadások stb.), illetve a csoport és közösségi szociális munka a családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás esetében	A jelenleg nyújtott szolgáltatások szolgáltatáselemekkel való bővítése a célcsoport szükségleteinek függvényében
A szolgáltatások elhelyezkedése és térbeosztása a szakmai elveknek nem felel meg maradéktalanul (ún. területi aránytalanságok).	Szociális alapszolgáltatásokhoz és gyermekjóléti alapellátásokhoz való hozzáférés javítása, igénybevevők és szolgáltatást végzők közlekedésének segítése
Nincs civil jelenlét, nincs ellátási szerződéssel feladatot ellátó szervezet a térségben, önkormányzati dominancia jellemző	Együttműködés kezdeményezése a térségben szolgáltatást nyújtó civil szervezetekkel
Szakemberrel való ellátottság területi egyenlőtlenségei	Szociális képzési potenciál (különösen PTE, KE) kihasználása a szakemberképzésben és a kutatási és fejlesztési tevékenységekben.
A szociális szakma szakmafejlesztési, érdekérvényesítési és továbbképzési hiányosságai.	Szakemberek továbbképzésének elősegítése

4.3. Közoktatás

A kistérségben a köznevelési intézmények fenntartóváltása miatt módosult az eddigi intézményi rendszer, szerkezet. Az intézményfenntartó társulások megszűntek, az óvodák fenntartását a települési önkormányzatok vették át.

A kistérségben 13 településen 11 intézményben 13 feladatellátási helyen folyik óvodai nevelés. Somogy megyében az elmúlt tizenöt év demográfiai mutatói a 0-15 éves korosztályban csökkenő tendenciát mutatnak. A csökkenő változás leginkább az alacsony népességű falvakban jelentős. A demográfiai adatok szerint a kistérség településein a 3-6 éves gyerekek száma enyhén csökkenő.

A kistérségben 23 településéből 10 településen van alapfokú iskolai nevelés és oktatás. 2013. január 1-jétől a köznevelési intézmények a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásába kerültek. A KLIK által fenntartott feladatellátási helyek kihasználtsága a tankerületben 78,32 %-os. 70%-os kihasználtság alatt működik: Bárdudvarnok, Csököly, a Nagyabajomi Általános Iskola, a Nagyabajomi Általános Iskola Jákói telephelye és a Pálmajori

telephelye. A kistérségben a felső tagozatban az osztályok létszáma nem éri el az Nkt. által előírt minimumot több településen: Csököly, Kaposfő, Szenna. (Forrás: Somogy Megyei Fejlesztési terv 2013.) Az iskolásoknak csak az 50,5 %-a veszi igénybe a délutáni foglalkozásokat. A magas hátrányos helyzetű mutatók ellenére nem működik a nyári napközis ellátás a leginkább rászoruló tanulókat foglalkoztató intézményekben sem.

A köznevelésben a nemzeti standardot az országos kompetenciamérés eredményei, mérőszámai jelentik. A tesztekkel a tanulók egyes képességeinek fejlettségét méri (matematika-logika, szövegértés), mely értékek az intézményben folyó pedagógiai munkának is indikátorai.

A 2011-es és a 2012-es mérési adatokat összevetve az országos átlag és az iskolai átlag között jelentős negatív irányú eltérés figyelhető meg a kadarkúti, a nagybajomi és a csökölyi iskolában (szinte mindegyik képességnél és mindkét évfolyamon). A kaposfői intézményben ez csak a 6. évfolyamon szövegértés képességterületen, a szennai intézményben a 6. évfolyamon inkább matematika, míg a 8. évfolyamon inkább a szövegértés területén figyelhető meg. A kaposmérői iskolában a 6. évfolyamon nem volt eltérés az országos átlaghoz képest egyik képességterületen sem, viszont a 8. évfolyamon szövegértés képességterületén csekély mértékű negatív eltérés figyelhető meg.

A kistérségben 5 intézményben 7 feladatellátási helyen folyik alapfokú művészeti iskolai nevelés és oktatás. Az általános iskolai feladatellátásban részesülő tanulók 45,62%-a vesz részt alapfokú művészeti iskolai nevelés - oktatásban. Nincs művészeti oktatás a miki tagiskolában. Tekintettel a sok hátrányos helyzetű gyermekre, a kistérség aprófalvas településszerkezetére, kívánatos lenne az alapfokú művészeti oktatást helybe vinni és a szakszolgálati ellátáshoz hasonlóan biztosítani az utazó tanári ellátást.

PROBLÉMALISTA	CÉLKITŰZÉSEK
Közoktatás	
Óvodák infrastrukturális feltételek	
Az óvodák nagy részénél a külső környezet elhanyagolt, ápolatlan	Esztétikus környezet kialakítása
Sok a felújításra szoruló, EU szabványnak nem megfelelő játék az udvarokon (óvodákban,	Pályázati lehetőségek kihasználása a biztonságos játszóterek kialakítására

iskolákban is)	
Kevés a számítástechnikai eszköz az óvodákban	Pályázati lehetőségek kihasználása az informatikai ellátottság növelésében
Kapcsolattartás az óvodákban	
Nincsenek közös szakmai együttműködések az óvodák között	Együttműködések fejlesztésére szakmai munkacsoport kialakítása
Kevés a speciális szakember az óvodákban	Szakemberek számának növelése az óvodákban (gyógytornász, logopédus, gyógypedagógus)
Szülői kapcsolattartás	
Az óvodai és iskolai szülői értekezleteken alacsony a részvétel (főleg a hátrányos helyzetű családoknál)	Szülők bevonásának növelése
Iskolai ellátás	
A továbbtanulást elősegítő program kevés helyen működik	A továbbtanulást segítő programok beépülése a pályaaorientációba, az iskolai munkatervbe.
Infrastruktúra	
Nem mindenhol van tanuló pc a gyerekeknek	Iskolai pályázati lehetőségek kihasználása
Diákok	
A kompetencia mérések eredményei a kistérség 3 intézményében még mindig jóval elmaradnak az országos átlagtól	A kompetenciamérések eredményeiben pozitív változást elérése
Nem minden esetben azok a gyerekek veszik igénybe a délutáni tanulószobát, akinek arra valóban szüksége lenne	A napközit, a tanulószobát és az egyéb délutáni foglalkozásokat igénybe vevő HH és HHH gyerekek számának növelése
Alapfokú művészeti oktatásban esélyegyenlőtlenség mutatkozik	Legalább 2 művészeti ág elérése minden köznevelési intézményben
Agresszió megjelenése az intézményekben	Az agresszió csökkenése a köznevelési intézményekben

4.5.Korai képességgondozás

A Kadarkúti-Nagybajomi Kistérségben a koragyerekkort érintő szolgáltatások, illetve a kisgyermeket fogadó intézmények a törvényi előírásoknak megfelelően működnek. A

védőnői szolgálat teljesen lefedett, mind a 23 településen elérhető. A gyermekek napközbeni ellátásához tartozó bölcsődei ellátás egy településen működik nem kötelező jelleggel, míg a családok napközi otthona szintén egy településen fizetős szolgáltatásként vehető igénybe. Az óvodák fenntartása jelenleg a települési önkormányzatok feladata. A térség 13 településén, 11 intézményben 13 feladatellátási helyen folyik óvodai nevelés. Európai Unió pályázati forrásból a kistérségben három Biztos Kezdet gyerekház, egy közösségi szolgáltatóház, továbbá 10 ifjúsági pont nyílt a 2013. év folyamán, tevékenységeiket a pályázati kiírásnak megfelelően végzik.

A Kadarkúti-Nagybajomi Kistérség védőnői szolgáltatása szakmai felügyelet szempontjából a Somogy Megyei Kormányhivatal Kaposvári Járási Hivatalának Járási Népegészségügyi Intézetéhez tartozik. A kistérség 23 településén 10 védőnői körzet van, melyet 10 fő lát el teljes munkaidőben, jelenleg nem helyettesítenek másik körzetben. A védőnők az egész kistérségben túlterheltek, de a helyi igényekhez alkalmazkodva a kötelező feladatokon kívül önkéntes alapon egyes körzetekben vállalnak egyéb feladatokat is. A védőnőknek havonta kell statisztikai adatokat jelenteniük a GYEMSZI-nek (Gyógyszerészeti és Egészségügyi Minőség és Szervezetfejlesztési Intézetnek), ebből pontos és rendszeres adatok nyerhetők a (fokozott gondozást igénylő) várandós anyák, illetve a 0-6 évesek esetében. Az adatokhoz való hozzáférés sok, a kistérségben dolgozó szakember munkáját megkönnyítené, elősegítené a szolgáltatások és az felmerülő igények egymáshoz közelítését. A területileg illetékes védőnőkkel a gyerekházak munkatársai a kapcsolatot felvették, a védőnők leterheltségüktől függően bekapcsolódtak a szolgáltatásba, programokba a gyerekházak és az ifjúsági pontok helyszínein egyaránt (Prevenációs tevékenységek, szülésre- és szülői szerepre felkészítő csoportok megszervezésében nyújtott segítségnyújtás.)

A kistérség legnagyobb településének a lakossága sem haladja meg a tízezer főt, ezért a térség egy településének sem kötelező bölcsődét működtetnie.

Bölcsődei ellátást Nagybajom Város Önkormányzata biztosít 14 engedélyezett férőhelyen, egy csoporttal a Mesevár Óvoda és Bölcsőde integrált intézményben.

Családi napközit Kaposszerdahely Község Önkormányzata tart fent 7 engedélyezett és 5 finanszírozásba befogadott férőhellyel. A szolgáltatás térítésköteles.

A 2013. évtől 3 Biztos Kezdet Gyerekház kezdte meg működését a kistérségben. A Biztos Kezdet Gyerekház tevékenységének célja, hogy hozzájáruljon a gyermekek képességeinek kibontakoztatásához, ezáltal a későbbi iskolai sikerességükhöz. A Biztos Kezdet Gyerekházaknak aktív partneri kapcsolatot kell létesíteniük és fenntartaniuk az adott

településen a 0-5 éves gyermekekkel, szüleikkel, illetve a családjaikkal dolgozó szakemberekkel.

A demográfiai mutatók alapján Kadarkúton és a csökölyi gyerekház ellátási területén a lakosságszám egyértelmű csökkenése figyelhető meg, míg a kaposszerdahelyi gyerekház összesített statisztikai adatai a lakosságszám stagnálását mutatják az elmúlt évtizedben. A kaposszerdahelyi gyerekház ellátási területén az öt településből a kaposvári agglomerációhoz tartozó Kaposszerdahely és Szenna falu lakosságszámának növekedése miatt a területen lévő aprófalvakban (Patca, Szilvásszentmárton, Zselickisfalud) az előregedés, illetve az elvándorlás okozta jelentős mértékű népességcsökkenés az összesített adatokból nem figyelhető meg. A teljes lakosságszámhoz képest a gyerekek aránya az utóbbi településeken nagyon alacsony. Az agglomeráció településein nagyobb a létszámuk, viszont életkoruk vagy a család társadalmi státusza miatt a gyerekház látogatottsága tekintetében nem mérvadóak, mert csak a közösségi rendezvényeken jelennek meg.

PROBLÉMALISTA	CÉLKITŰZÉSEK
Korai képességfejlesztés	
Védőnői szolgálat	
Védőnői túlterheltség	Az önkéntes feladatvállalások nem hátráltatják a kötelező feladatellátást
Együttműködési hiánya	Együttműködési megállapodás rögzíti a kapcsolattartást és annak formáit
Gyermekek napközbeni ellátása: Családi napközi	
A családi napközi és a kaposszerdahelyi gyerekház nem megfelelően működik együtt, ami hátráltatja a feladatellátást	Együttműködési megállapodás rögzíti a kapcsolattartást és annak formáit
GYEP koragyerekkora irányuló szolgáltatások: Közösségi Ház	
Kisgyermekes családok bevonása a Közösségi Ház délelőtti programjaiba (Biztos Kezdet szolgáltatás) nem teljesen megoldott	Egyéb szolgáltatások igénybevételenek ösztönzésével a bejáró kisgyermekes családok száma növekedik
GYEP koragyerekkora irányuló szolgáltatások: Ifjúsági Pontok	

Kisgyermekes családok bevonása az Ifjúsági pontokra még nem megoldott	A helyileg elérhető szolgáltatások bővítésével emelkedik az igénybevevők száma
Gyermekjóléti alapellátások: Biztos Kezdet Gyerekházak	
A gyerekháztól távol eső településrészek, illetve a környező és szomszédos települések lakóinak bevonása a Biztos kezdet Gyerekházak szolgáltatásaiba nem minden településen megoldott	Együttműködési megállapodások/szolgáltatási szerződések kötésével a behordás megvalósul mind a 3 gyerekház esetében.

5. A Kistérségi Gyerekesély Stratégia megvalósulási folyamata

5.1. . A Kistérségi Gyerekesély Stratégia kommunikációjának megteremtése:

Érintettek	Kistérségi szint	Települési szint
Döntéshozók	Kistérségi Társulás fórumai (társulási ülések)	Települési önkormányzatok testületeinek fórumai, kiadványok terjesztése
Gyerekesély Bizottság	Albizottsági fórumok, szakmaközi megbeszélések	Műhelytalálkozók a jelzőrendszer szakembereivel.
Gyerekek	Kistérségi közösségi rendezvények	Szabadidős tevékenységek, Ifjúsági pontok, Községi ház, Gyerekházak programjai.
Szakemberek: szociális, egészségügy, oktatás és gyermekjóléti szolgáltatásban dolgozók	Szakmai rendezvények, szakmai és szakmaközi hálózatok. Konferenciák, szakterületi rendezvények, találkozók, tapasztalatcsere. Intézményi fórumok, szakmai műhelyek Érdekérvényesítés fejlesztése	Szakmai és szakmaközi hálózatok, települési rendezvények. Intézményi fórumok, szülői értekezletek, nyílt napok. Közösségi házak, Ifjúsági pontok, Gyerekházak
Civil szervezetek	Kistérségi civil szervezetek alkalmi, egyesületek, alapítványok rendezvényei. Községi együttműködés keretei, workshopok.	Települési civil kezdeményezések, rendezvények. Falunapok, egyházi ünnepekhez kapcsolódó rendezvények.
Kisebbségi önkormányzat	Fórumok, kerekasztal beszélgetések.	Települési rendezvények, találkozók, lakossági fórumok.

- Évenkénti felülvizsgálat, monitoring mutatók szerint.
- Lakosság tájékoztatása
- Adatgyűjtés, kommunikációs terv és információs csatorna kiépítése a felülvizsgálathoz
- Folyamatos nyilvánosság biztosítása, Hírlevelek, Honlap frissítés.
- A szakmai és szakmaközi műhelyek tapasztalatai.

Feladat: a helyzetértékelés legyen folyamatos, hogy követhetőek legyenek a bevezetett szolgáltatások indikátor mutatói.

A stratégiához kapcsolódó kistérségi külső kommunikációhoz az alábbi tényezők szükségesek:

- Folyamatos média megjelenés.
- Kiadványok megjelentetése: a programmal, a stratégiával kapcsolatosan.
- A kistérségi honlap és a program honlapjának fejlesztése, aktuális események dokumentálása.

A kistérségi szintű Gyerekesély Stratégia végrehajtásának ütemezését, a három évre szóló Cselekvési Terv tartalmazza.

Mellékletek

1. számú melléklet: Cselekvési terv és forrástérkép

2. számú melléklet: Forrástérkép

3. számú melléklet: A kistérségben élő gyermekek, fiatalok és családjaik helyzetének, igényeinek és szükségleteinek felmérése 2013 MTA TK Gyerekesély Kutatócsoport

4. számú melléklet: A szociális ellátás, a köznevelés, a koragyerekkori fejlesztés, a helyi gazdaság prioritási területek helyzetelemzése Kistérségi Gyerekesély Stratégiához 2013 Kistérségi Gyerekesély Iroda